

Kollaborativa medier för akademisk litteracitet. Ett exempel på användningen av Prezi i ett textseminarium

Ingrid Forsler*
Institutionen för kultur och lärande, Södertörns högskola

Här presenteras en modell för att arbeta med presentationsprogrammet Prezi i seminarier. Det pedagogiska upplägget fokuserar på hur Prezi kan användas för att stimulera samarbete och interaktion mellan studenterna och synliggöra den akademiska litteracitet som seminarieformen kräver. Modellen har testats under två år på ett seminarium i textkritik på Södertörns högskola, och har utvärderats av studenterna på kursen. Texten sammanfattar reflektionerna hos såväl undervisande lärande som hos studenter och argumenterar för att digitala medier kan användas för att öka studentaktiviteten samt att synliggöra processen att tolka och diskutera texter.

Nyckelord: seminariet, kollaborativa medier, akademisk litteracitet, studentaktivt lärande, deltagande

BAKGRUND

Seminariet som diskuteras i artikeln ligger i andra delen av kursen Mediekritik, 15 högskolepoäng, som ges inom ramen för medievetarprogrammet på Södertörns högskola samt som fristående kurs. Kursen som helhet kretsar kring två typer av kritik, dels den typ av mediekritik som framförs mot mediernas verklighetsbild, dess representationer och de ideologier som de reproducerar, dels kritik som genre i bemärkelsen värderande kulturkritik. Kursen är i dagsläget uppdelad i två kurser, "Mediekritik: teori" och "Mediekritik: kreativt skrivande", där den första kursen tar upp olika typer av samhällsinriktad mediekritik (t ex satir, konstnärlig kritik, publikens kritik och mediekunnighet) och den senare kretsar kring att själv producera en mediekritisk essä samt att träna på att ge konstruktiv kritik på andras texter. Som en introduktion till den senare kursen ingår ett textseminarium där studenterna diskuterar tre essäer utifrån kategorierna *inhåll, disposition och språkstil*. Seminariet är examinerande och bedöms som godkänt eller underkänt.

Seminariet har tidigare varit upplagt som ett traditionellt textseminarium utan inlämning, där studenterna förväntas ha läst texterna noggrant och tagit med sig anteckningar till seminariet för att sedan diskutera dem tillsammans. Denna typ av undervisning kan definieras som en *neutraliserad praktik* där sättet att samtala om en text, vad man säger om den och hur, till stora delar är outtalat och något man förväntas kunna efter några terminer på högskolan (Öberg 2015). Dock skiljer sig konventionerna för seminariet mellan olika ämnen, vilket förstås är extra problematiskt då det gäller en kurs som ges fristående. Studenter som tidigare upplevt att de förstått vad ett seminarium går ut på kan, då de läser en kurs som ges i ett annat ämne, möta helt andra förväntningar (Lea & Street 1998; Jons 2015). Seminariet som kunskapsutvecklande praktik kräver alltså en ämnesspecifik och privilegierad *akademisk litteracitet* som sällan artikuleras utan bärs upp av de studenter som delar lärarens förväntningar (Lillis 2001). Dessa förväntningar inkluderar både sättet att läsa en text och förbereda sig för seminariet och samtalet i sig. I ett försök att synliggöra denna tysta kunskap introducerades programvaran Prezi inför det aktuella textseminariet.

* Författarkontakt: ingrid.forsler@sh.se
Förutsatt korrekt källhänvisning får texten användas och spridas icke-kommersiellt.

Artiklar är kollegialt granskade. Övriga bidragstyper granskas av redaktionen.
Se www.hogreutbildning.se
ISSN 2000-7558

PREZI SOM KOLLABORATIV MEDIA

Prezi är en webbaserad programvara för att göra visuella presentationer. Till skillnad från andra program som Power Point, OpenOffice Impress eller Keynote som bygger på efter varandra följande sidor är Prezi uppbyggt kring en enda stor yta där olika utsnitt kan visas. Det går att skapa en bana med utsnitt eller zooma in på olika delar av ytan under själva presentationen. Det innebär att Prezi inte är lika instrumentell som de förstnämnda programmen vilka har kritiserats för att skapa förenklade, linjära narrativ av komplexa samband (Tufte 2006). Eftersom Prezi är webbaserat kan flera användare jobba med samma dokument samtidigt. Det finns också möjlighet att se vilka som är inloggade och följa deras arbetsprocess.

Det öppna användningsområdet, möjligheterna till interaktion och samarbete gör att Prezi kan definieras som det Jonas Löwgren och Bo Reimer (2013) kallar *kollaborativ media*. Begreppet *media* används av författarna för att understryka att datorer används för att kommunicera med andra, till skillnad från termen *verktyg* som betecknar att jobba med material på ett i förväg bestämt sätt. Kollaborativa medier definieras vidare av en uppluckring mellan infrastruktur och medietext, genom att till exempel tillgängliggöra programmets källkod så att den kan modifieras av användaren. Prezi är visserligen baserat på fri programvara och är gratis för studenter, elever och lärare men kostar pengar för företag och privatpersoner att använda. Det går naturligtvis att argumentera för att det hade varit bättre att använda en fri programvara, som möjliggör interaktion också med programmets funktionalitet och inte låser fast studenterna i ett program som de kommer att få betala för i framtiden, men eftersom seminariet handlar om textkritik och inte om de medier som används föll valet ändå på Prezi på grund av dess enkelhet och det faktum att flera studenter redan hade vana av att använda det.

SEMINARIETS UPPLÄGG OCH GENOMFÖRANDE

I detta exempel användes Prezi mer som ett kollaborativt medium än som ett presentationsverktyg. Den undervisande läraren skapade ett dokument per seminariegrupp och bjöd in studenterna i gruppen att redigera. Varje seminariegrupp innehöll 12-15 studenter. Dokumentet bestod av en tabell med tre kolumner med tre rader. Rubrikerna på kolumnerna var de tre essäer som studenterna läst och rubrikerna på raderna var *innehåll, disposition och språk/stil*. Istället för rutor bestod tabellen av totalt nio cirklar. I dokumentet fanns också en lista med samtliga students namn, skrivna i olika färger.

Studenternas instruerades att skriva sina kommentarer i samma färg som sina namn. Kommentarer skulle skrivas i cirkelarna för respektive text och kategori, så att reflektionerna kring hur essä 1 var disponerad hamnade i en cirkel och kommentarer om den språkliga stilen i essä 2 i en annan. De skulle skriva någonting i samtliga cirklar. Studenterna valde själva om de ville skriva direkt i programmet eller klistra in textbitar från ett redan förberett dokument. Jämförande kommentarer, såsom skillnaden mellan graden av fackspråk i två essäer, kunde skrivas mellan cirkelarna. Studenterna uppmanades också att kommentera varandras kommentarer och på så sätt tjuvstarta diskussionen innan seminariet. I Prezi finns det möjlighet att skapa en linjär presentation genom spara ner utsnitt av ytan i en viss ordning, men studenterna ombads att inte göra detta. Vid kursstart hade undervisande lärare en kort introduktion till programmet för de studenter som inte prövat på det tidigare, där också andra praktiska ting som texternas omfattning diskuterades.

Under seminariet projicerades dokumentet på en vägg och fungerade som ett stöd för samtalet. Studenterna fick som vid tidigare seminarier göra inlägg utan att referera till det de skrivit, men om diskussionen gick trögt eller bara involverade delar av seminariegruppen kunde undervisande lärare zooma in på en del av dokumentet, eller på en enskild kommentar och be personen som

skrivit att utveckla eller motivera denna. Eftersom texterna hade olika färg kunde läraren se till att alla fick komma till tals. Att be en student utgå från ett stycke text som hen själv hade skrivit gav också mer utvecklade resonemang än de som brukar ges då en student bara bjuds in i diskussionen utan något textunderlag.

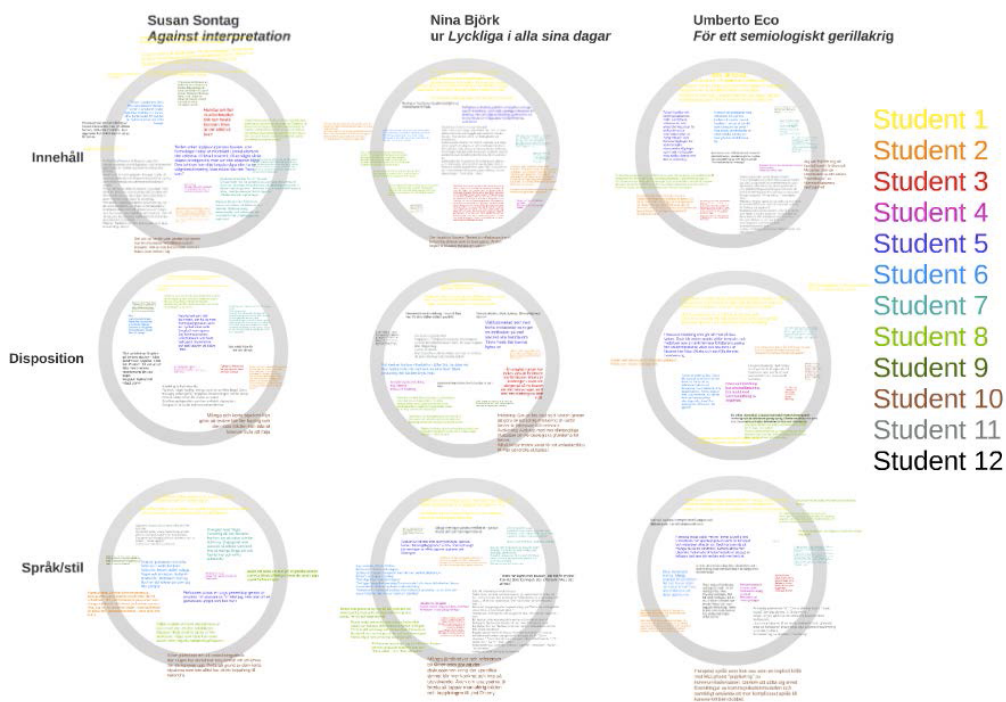

Fig 1. Det gemensamma Prezi-dokumentet med studenternas kommentarer.

Att det västerländska
sig i det Grekiska: att
representation av
stå upp och förklara
en konst som inte är
na konsten utifrån

Intressant att tänka på vad Sontag skulle anse om
Björks text. Björk tolkar på ganska rejält och svävar
iväg en hel del.
Om man utgår från att Sontag skulle klassa Disney-
filmer som populärkultur så skulle hon antagligen
avfärda Björks resonemang som struntprat.
Var dras gränsen för vad som är pop-kultur?

Fig 2. Jämförande kommentarer mellan cirkarna om essäernas innehåll och argument.

“ALLA FICK KOMMA TILL TALS OCH VAR MER FÖRBEREDDA” - REFLEKTIONER FRÅN STUDENTER

Seminarieformen utvärderades skriftligt av studenterna vid sista kurstillfället. De var genomgående positiva till upplägget som de upplevde som annorlunda och roligt. Ett annat återkommande argument, som illustreras av citatet i rubriken, är att det innebar en öppning för de studenter som har svårt att komma till tals i seminarier, och synliggjorde det förberedande arbete som ligger bakom. Flera studenter menade också att de ansträngde sig mera inför detta seminarium eftersom de visste att deras texter kunde läsas av hela gruppen. Några tog också upp gränssnittet som ett sätt att strukturera diskussionen. “Svårigheten med seminarier är att få fram allas kommentarer - Prezin möjliggjorde detta” skriver en student och en annan menar att “man får bra struktur och alla tvingas leverera”.

En annan vinst som lyftes i utvärderingarna är att det var bra att få insyn i andras arbetsprocess genom att deras texter var tillgängliga för hela gruppen både innan och under seminariet. Detta kritiserades emellertid också av en student som menade att det fanns flera reflektioner som liknade varandra, och som man därför kunde misstänka var inspirerade av de andra studenternas texter. Två studenter under det första året upplägget prövades (2014) upplevde också inledningsvis att programmet var svårt att jobba med. Denna kritik återkom inte efterföljande år och de flesta studenter sade sig ha arbetat med programmet tidigare. Det är dock en viktig lärdom att digitala medier alltid innebär ett extra arbetsmoment för datorovana studenter.

MÖJLIGHETER OCH BEGRÄNSNINGAR - REFLEKTIONER FRÅN LÄRARE

Att begära in någon typ av förberedande text inför ett seminarium är ett bra sätt att få studenterna att förbereda sig bättre. Dock innebär det alltid merarbete för den undervisande läraren som, förutom att se till att alla lämnar in, också måste ge någon typ av återkoppling på texterna, åtminstone ett godkänt eller underkänt. Slutligen kan seminarierna ibland lida av att studenterna sitter och bläddrar i sina papper och läser innantill från texterna. Det exempel som diskuteras här kräver också återkoppling från läraren som i förhand måste se till att alla har skrivit in i dokumentet. Däremot behöver inte kvalitén på texterna, eller eventuella plagiat kontrolleras i förhand eftersom detta i hög utsträckning kommer fram under seminariet. Detta innebär att även om studenternas kommentarer ibland kan te sig snarlika (se fig 3) är det deras förmåga att motivera det skrivna som slutligen examineras. Den nära kopplingen mellan studenternas skrivande och muntliga reflektioner ger också en möjlighet för de studenter som missförstått uppgiften eller gjort en bristfällig tolkning att diskutera sig fram till andra läsningar under seminariet och ändå bli godkända. Seminariet blir alltså ett lärandetillfälle och en fortsättning på en redan påbörjad diskussion, snarare än bara en examination eller en början på en diskussion som aldrig hinner ta fart.

En invändning mot att introducera nya genrer som kollaborativt skrivande skulle kunna vara att det blir ytterligare ett hinder för en del studenter att få fler genrer och teknologier att förhålla sig till. Dock vill jag hävda att akademisk litteracitet redan innehåller flera genrer. Seminariet har en form och uppsatsskrivandet en annan. Därtill kommer de olika konventioner som följer med ämnet. Att explicit göra bruket av olika genrer och texttyper kan därför istället förstås som ett sätt att hjälpa studenterna att förstå vilken genre och vilken disciplin en text befinner sig inom och hur den ska användas. Det är också viktigt att påpeka att teknologin i sig kan verka skrämmande för många studenter, och att man som lärare får vara beredd på att ge lite teknisk

feedback under förberedelsefasen till seminariet. Kollaborativa medier ersätter inte heller en uppmärksam och lyhörd seminarieledare, och möjligheten att kunna bjuda in tysta studenter till diskussionen genom att hänvisa till deras projicerade seminarieanteckningar utnyttjas bäst om man känner studenterna sedan tidigare.

Fig 3. Cirkeln om disposition i Umberto Ecos essä *För ett semiologiskt gerillakrig*

Den kritik som lyftes av studenterna, att texterna blir alltför lika varandra, är välbefogad men förmodligen ett större bekymmer för studenterna än för läraren. En ambitiös student som vill ha höga betyg vill förstås få chansen att utmärka sig men för en osäker student kan det vara en trygghet att se hur andra löser uppgiften innan man själv börjar jobba med den utan att detta bör räknas som fusk. Som lärare kan man också se samma mönster i muntliga redogörelser, där seminarieledaren och drivande studenter sätter tonen för vad som kan sägas och hur, medan resterande studenterna gör vad de kan för att reproducera denna diskurs. Här återkommer vi till det inledande argumentet, att lärare i högre utbildning ibland tenderar att förstå seminariepraktiken som "sunt förnuft" när det egentligen handlar om en specifik typ av akademisk litteracitet. Om inte konventionerna för denna akademiska genre formuleras och diskuteras riskerar vi en situation där studenterna tillbringar sin utbildning med att försöka gissa sig till vad läraren tycker är bra snarare än att försöka finna sin egen röst och utveckla ny kunskap.

FÖRFATTARPresentation

Ingrid Forsler är doktorand i medie- och kommunikationsvetenskap (MKV) på Södertörns högskola. Hennes avhandlingsarbete handlar om nya medieteknologier i relation till föreställningar om framtiden inom bildämnet i Sverige, Estland och Finland. Hon har en bakgrund inom bild- och mediepedagogik och undervisar främst i medieproduktion, mediekritik och medie- och informationskunnighet på MKV:s kurser och på lärarutbildningen.

REFERENSER

- Jons, L. (2015). "Seminariet – 'en föga enhetlig undervisningsstrategi' med stora pedagogisk potential" i Jons, L. (red.) (2015). *Seminariet i högre utbildning: erfarenheter och reflektioner*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur
- Lea, M.R. & Street, B.V. (1998). Student writing in higher education: An academic literacies approach. *Studies in Higher Education*, 23(2), s. 157–174.
- Lillis, T. (2001). *Student writing: Access, regulation, desire*. London: Routledge.
- Löwgren, J. & Reimer, B. (2013). The Computer is a Medium, Not a Tool: Collaborative Media Challenging Interaction Design. *Challenges*, 4(1), 86–102.
- Tufte, E. R. (2006). *The cognitive style of PowerPoint*. 2. ed. Cheshire: Graphic Press
- Öberg, L. (2015). "Seminarium – en uppfinning med historia" i Jons, L. (red.) (2015). *Seminariet i högre utbildning: erfarenheter och reflektioner*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur